

SPRE EGALITATE

DISCRIMINAREA ÎN MOLDOVA

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Editura Amnesty International

Prima editură publicată în 2012 de către
Amnesty International Publications
Secretariatul Internațional
Peter Benenson House
1 Easton Street
Londra WC1X 0DW
Marea Britanie
www.amnesty.org

© Amnesty International Publications 2012

Index: EUR 59/006/2012

Limba originală: limba engleză

Editat de Amnesty International, Secretariatul Internațional, Marea Britanie

Toate drepturile rezervate. Această publicație este protejată prin dreptul de autor, dar poate fi reprodusă prin orice metodă, fără plată, în scopuri de susținere, în cadrul unor companii și în scopuri educaționale, însă nu poate fi vândută. Titularii drepturilor de autor solicită ca orice astfel de utilizare să fie înregistrată la ei în scopul evaluării impactului. Pentru reproducerea publicației în orice alte circumstanțe, pentru reutilizare în alte publicații sau pentru traducere sau adaptare, se va obține acordul prealabil în scris al editorilor, pentru care s-ar putea aplica taxe.

Pentru a solicita permisiunea sau pentru orice alte întrebări, vă rugăm să contactați

copyright@amnesty.org

Foto de copertă: Eugen Levița, participant la concurs de fotografii la tema nediscriminării din Republica Moldova.

Amnesty International este o mișcare globală cu peste 3 milioane de simpatizanți, membri și activiști în mai mult de 150 țări și teritorii, care duc o campanie pentru a pune capăt abuzurilor grave ale drepturilor omului.

Viziunea noastră este ca fiecare persoană să se bucure de toate drepturile înscrise în Declarația Universală a Drepturilor Omului și alte standarde internaționale în domeniul drepturilor omului.

Suntem independenți de orice guvern, ideologie politică, interes economic sau religie și suntem finanțați în mare parte de către membrii noștri și din donații publice.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

CONȚINUT

Introducere	5
Intoleranța în societate	7
Obligațiile internaționale ale Moldovei	9
Legislația Națională.....	11
Legea cu privire la asigurarea egalității	11
Motive excluse	12
Excepții de la lege	12
Legislația cu privire la crime în bază de ură.....	13
Discriminarea în Moldova.....	15
Orientarea sexuală și identitatea sexuală	15
Atitudini discriminatorii din partea colaboratorilor de poliție	16
Dizabilitate	17
Starea sănătății – persoane HIV pozitive.....	18
Concluzii și recomandări.....	20
Note	22

INTRODUCERE

“Mesajul meu către Guvern și publicul larg este că diversitatea este una din cele mai prețioase valori ale noastre. O democrație este la fel de puternică precum este capacitatea sa de a-și proteja ceea ce are mai vulnerabil.”

Navi Pillay, Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului în timpul unei vizite în Moldova în noiembrie 2011

Guvernul Republicii Moldova a înregistrat progrese semnificative în alinierea legislației și a practicilor sale la standardele Europene și internaționale cu privire la drepturile omului, însă continuă să se confrunte cu provocări semnificative în lupta împotriva discriminării. Nivelul ridicat de prejudecăți și stereotipuri negative îndreptate împotriva minorităților etnice și religioase, a lesbienelelor, homosexualilor, bisexualilor, transsexualilor și persoanelor intersex (LGBTI), împotriva persoanelor cu dizabilități precum și a altor persoane, creează un mediu în care violența și abuzul împotriva acestor grupuri de persoane sunt comise fără a fi pedepsite. Precum arată cazurile prezentate în cadrul briefing-ului, multe persoane sunt împiedicate să-și revendice drepturile de bază sau sunt private de posibilitatea de a corecta încălcările drepturilor omului: Johnbull Ugbo a fost supus unui atac rasist și a fost privat de dreptul la despăgubiri în Moldova, atunci când crima împotriva lui a fost tratată ca o încălcare minoră; Cornel Baran nu poate frecventa școala din cauza că, fizic, nu poate avea acces la clădirea școlii; Ion, un tânăr homosexual, s-a sinucis după ce poliția l-a amenințat că va divulga orientarea sexuală familiei acestuia; lui I.H., unei femei HIV pozitive în vârstă de 48 ani i s-a refuzat intervenția chirurgicală la bazin din cauza statutului său HIV.

Republica Moldova a întreprins pași pentru a se conforma standardelor internaționale și europene cu privire la discriminare. Codul Muncii din 2003 interzice discriminarea la angajarea în câmpul muncii pe motive de sex, rasă, naționalitate, limbă, origine socială, situație materială, religie, credință, asociere și alte circumstanțe. În 2003 a fost stabilit Planul Național pentru Promovarea Egalității de Gen și în 2007 a fost adoptată o Lege cu privire la prevenirea HIV, care interzice discriminarea în baza statutului HIV. În mai 2012, după mulți ani de discuții publice și recomandări repetate din partea organismelor Națiunilor Unite, ce operează cu tratatul cu privire la drepturile omului, precum și alte instituții, Parlamentul a adoptat prima lege “atocuprinzătoare” cu privire la antidiscriminare – Legea cu privire la asigurarea egalității, care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2013. Victimele discriminării în Moldova speră că legea nouă, și cadrul instituțional propus, îi vor ajuta să-și revendice drepturile, însă noua lege nu corespunde standardelor internaționale în unele

aspecte, inclusiv din cauza omiterea persoanelor LGBTI din grupul categoriilor protejate de această lege.

În acest briefing, Amnesty International propune modificări la Legea cu privire la asigurarea egalității și la alte acte legislative, precum și alte măsuri în dorința de a ajuta Moldova în respectarea obligațiilor sale internaționale în lupta împotriva discriminării.

INTOLERANȚA ÎN SOCIETATE

În ultimii doi ani, în timpul discuțiilor noii legislații cu privire la anti-discriminare, liderii politici și religioși au făcut un număr fără precedent de declarații care fortifică atitudinile negative față de minoritățile etnice, musulmani și persoane LGBTI. Funcționarii publici au o responsabilitate deosebită, conform legislației internaționale, în promovarea toleranței și a respectului față de drepturile omului, precum și în nepromovarea viziunilor stereotip care ar putea încuraja intoleranța și discriminarea.

Un studiu sociologic executat de către Fundația Soros-Moldova în 2011¹ a scos la iveală un nivel înalt de prejudecată și stereotipuri negative cu privire la persoanele cu dizabilități mentale și fizice, persoane LGBTI, persoane HIV- pozitive și persoane de etnie romă: 63% din respondenții acestui studiu consideră că copiii cu dizabilități ar trebui să învețe în școli speciale, 45% și-au exprimat susținerea pentru “pedepsirea” lesbienelelor și a homosexualilor prin privarea de drepturile lor, și peste 70% din respondenți sunt de părere că persoanele de etnie romă sunt cerșetori, hoți de buzunare, trăiesc de pe urma altora, sunt mincinoși și escroci.

În luna septembrie 2011, fostul șef al Serviciului de Informație și Securitate, Anatol Plugaru, a organizat o conferință de presă în timpul căreia a egalat homosexualii cu pedofilii, “zoofili și necrofili”.² *GenderDoc-M*, organizație neguvernamentală cu activitatea în protejarea drepturilor persoanelor LGBTI, l-a acționat în judecată pe Anatol Plugaru, în baza Articolului 3, alineatul 5 din Legea cu privire la Libertatea de Exprimare (Garanții privind libertatea la exprimare ce nu se aplică asupra instigărilor la ură sau violență), a cerut scuze pentru persoanele LGBTI precum și să se abțină de la astfel de declarații. Ședințele de judecată au început în ianuarie 2012, însă au fost amânate din cauza neaparițiilor repetate ale pârâtului, deși, conform legislației Republicii Moldova, dacă judecătorul constată că pârâtul a fost informat în mod corespunzător, cazul poate fi audiat în lipsa pârâtului.

La 18 februarie, 2012, conducătorul Partidului Comuniștilor și fostul Președinte al Moldovei, Vladimir Voronin a făcut în mod deschis comentarii rasiste în timpul unei manifestații politice. În timpul mitingului, Partidul Comuniștilor din opoziție și susținătorii coaliției de guvernare, Alianța pentru Integrare Europeană (AIE), s-au amplasat vizavi de drumul principal în capitala Chișinău. John Onoje, un cetățean al Moldovei din Sierra Leone a fost printre suporterii Partidelor din Alianță. Vladimir Voronin a luat în râs suporterii partidelor de la guvernare zicând: “Ei [AIE] au adus un negru aici, care nu demult a coborât din copaci, și acum face politică pentru ei.”

În timpul demonstrațiilor publice împotriva adoptării legii cu privire la anti-discriminare, liderii politici și religioși invocau frica “islamizării”³ împreună cu “homosexualizarea” Moldovei.

De exemplu, la sfârșitul lunii decembrie 2011 satele Chetriș și Hiliuți din raionul Fălești, și în martie 2012 consiliile locale din orașele Bălți (nordul Moldovei) și raionul Anenii Noi (centru-estul Moldovei) au adoptat măsuri discriminatorii împotriva persoanelor LGBTI și a musulmanilor. Consiliul orășenesc Bălți s-a declarat “zonă de susținere specială pentru

Biserica Ortodoxă din Moldova” și a interzis “propaganda agresivă a orientării sexuale netradiționale”. Satele Chetriș și Hiliuți din raionul Fălești de asemenea au interzis venerarea islamului pe teritoriile aflate sub jurisdicția lor. La 29 martie, consiliile locale Drochia (nord) și Cahul (sud) au adoptat decizii similare celor din Bălți, Anenii Noi și Fălești. Un sat din raionul Fălești și-a anulat decizia după intervenția instituției Ombudsmanului din Moldova.

În aprilie 2012, în Bălți și în alte orașe au fost distribuite foi volante ce preîntâmpinau despre consecințele groaznice ale adoptării legii Anti-discriminare: “Legea anti-discriminare ... acceptă dictatura homosexualității asupra normalității și ... le oferă [pederaștilor] mai multe drepturi decât restul oamenilor,” scrie într-o astfel de foaie volantă. Foile volante indicau de asemenea că datorită faptului că Moldova făcea odată parte din Imperiul Otoman, musulmanii ar crede că țara trebuie convertită la islam – și creștinii vor fi considerați “păgâni” și decapitați. Poliția a considerat că Biserica Ortodoxă se afla în spatele acestor foi volante, efectuând razii în câteva biserici, însă nu a descoperit nici o dovadă. Episcopul de Bălți, Marchel, a negat distribuirea foilor volante, însă a susținut conținutul acestora în mod deschis, declarând: “Două luni în urmă sau poate mai devreme, țineam în mână o astfel de foaie volantă și pot spune că în ea scria purul adevăr”. “Aceste foi volante prezintă fața adevărată a homosexualilor.”⁴

Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței (ECRI), o instituție a Consiliului Europei, alcătuită din experți ce au ca sarcină să elaboreze rapoarte și recomandări pentru eliminarea rasismului în Europa, a notat frecvența remarcilor intolerante în adresa câtorva grupuri minoritare din partea reprezentanților mass-media, a publicului larg și a politicienilor din Moldova. În cel de-al treilea raport pentru Moldova grupul de experți a atras atenția la rapoartele “în care Biserica Ortodoxă din Moldova nu a jucat mereu rolul pe care aceasta trebuie să-l joace pentru promovarea toleranței în rândul adepților săi.”⁵

Astfel de expresii ale intoleranței și prejudecății sociale din partea funcționarilor publici creează un climat în care sunt săvârșite și tolerate abuzuri mai grave asupra drepturilor omului. Guvernul Moldovei trebuie să se asigure că funcționarii publici care fac astfel de comentarii să fie sancționați corespunzător și trebuie să întreprindă măsuri pentru a educa o acceptare mai mare a diversității în societate.

OBLIGAȚIILE INTERNAȚIONALE ALE MOLDOVEI

Conform legislației internaționale, discriminarea este orice diferență în tratament bazat pe un motiv interzis, care nu are o justificare obiectivă sau rezonabilă. Discriminarea împiedică exercitarea altor drepturi umane într-o situație egală. Motivele interzise pot include orice calitate personală, caracteristică sau circumstanță în baza cărora sunt făcute distincții arbitrare, precum: etnia, originea națională sau socială, limba, exteriorul fizic al persoanei, origine, gen, identitate gender, orientare sexuală, vârstă sau dizabilități, religie sau credință, domiciliu, sau orice alt statut.

O diferență în tratament poate fi considerată ca având o justificare obiectivă sau rezonabilă dacă aceasta este într-un scop legitim, compatibil cu obligațiile statului în domeniul drepturilor omului.⁶ Un scop legitim poate fi asociat cu sănătatea sau securitatea publică, ori politica publică are ca scop sănătatea și securitatea. Totuși, pentru ca o diferență în tratament să fie calificată ca obiectivă și rezonabilă, aceasta trebuie de asemenea să fie proporțională scopului pe care tinde să-l atingă.⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost insistentă asupra faptului ca tratamentul nefavorabil pe motive interzise să necesite justificări deosebit de serioase pentru a fi compatibile cu standardele drepturilor omului.⁸

Legislația internațională și europeană cu privire la antidiscriminare interzice atât discriminarea directă, cât și cea indirectă. Cea din urmă apare atunci când o lege, procedură sau practică, aparent neutră, rezultă într-un dezavantaj disproporționat, sau are un impact incompatibil asupra unui grup anumit, fără nici o justificare obiectivă sau rezonabilă.

Moldova este parte la câteva tratate ce apără drepturile omului care interzic discriminarea. Acestea includ Convenția Internațională pentru Drepturile Civile și Politice (ICCPR), Convenția Internațională pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale (ICESCR), Convenția ONU cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor (CEDAW), Convenția ONU cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (CERD) și Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO). Cel mai recent, în septembrie 2010, Moldova a ratificat Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

Aceste obligații, în practică, solicită Republicii Moldova:

- să interzică discriminarea directă și indirectă din orice motive și în toate domeniile vieții;
- să stabilească instituții naționale independente de antidiscriminare pentru monitorizare și înaintarea recomandărilor cu privire la respectarea legislației nediscriminare, care ar avea funcții eficiente de investigare, un mandat pentru a putea examina plângeri individuale de discriminare, atât din sectorul privat cât și din cel public, să ia decizii obligatorii, ce ar putea fi executate, personal și finanțare adecvată;
- să ofere acces la despăgubiri reale victimelor discriminării, inclusiv măsuri precum acordarea asistenței juridice și reprezentare de către organizații neguvernamentale;

- să asigure monitorizarea eficientă a impactului legislației și a politicilor asupra diferitor grupuri și colectarea datelor separate corecte pentru a fi folosite în identificarea și combaterea discriminării.

Deși discriminarea pe bază de orientare sexuală nu este explicit menționată în prevederile nediscriminării ale ICCPR și CEDO, ambele instrumente includ liste deschise de motive interzise de discriminare, menționând că Statele trebuie să lupte cu discriminarea prin orice modalitate. Mai mult, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a specificat că lista sau motivele interzise incluse în Articolul 14 al CEDO cuprinde orientarea sexuală⁹ și Comisia pentru Drepturile Omului au ajuns la aceeași concluzie cu privire la prevederile de nediscriminare ale ICCPR.¹⁰

Crimele care cad sub incidența definiției “crime pe motive de ură” sunt cele mai perfide manifestări de intoleranță și discriminare. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a definit crimele pe motive de ură ca fiind “crime, inclusiv infracțiuni împotriva persoanelor sau a proprietăților, unde victima, localul sau ținta infracțiunii sunt selectate din cauza legăturii, atașamentului, afilierii, suportului sau apartenenței reale sau presupuse ale acestora la un grup.”

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a determinat că statele au datoria să întreprindă toate măsurile necesare pentru a demasca motivele rasiste în spatele crimelor:

... Acolo unde există suspiciunea că atitudinile rasiale au cauzat acte violente, este deosebit de important ca ancheta oficială să fie desfășurată prompt și imparțial, atrăgând atenția la necesitatea reafirmării continue a condamnării de către societate a urii pe motive de rasă și etnie precum și întreținerea încrederii minorităților în abilitatea autorităților de a-i proteja împotriva pericolelor violenței rasiste.¹¹

Curtea, de asemenea, a determinat că crimele săvârșite pe motive rasiale nu pot fi tratate ca crime obișnuite din cauza că acestea au un caracter deosebit de distructiv asupra drepturilor fundamentale.¹²

Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței (ECRI) are rolul de poliție în combaterea infracțiunilor rasiale precum și monitorizarea incidentelor rasiste. În cadrul Recomandărilor la Politicile Generale Nr. 11, ECRI cheamă guvernele statelor membre ale Consiliului Europei:

- să asigure ca poliția să investigheze detaliat crimele rasiste, inclusiv prin considerarea pe deplin a motivelor rasiste în crime ordinare;
- să stabilească și opereze un sistem pentru înregistrarea și monitorizarea incidentelor rasiste, și pe cât de des acestea sunt puse pe masa procurorilor și sunt eventual calificate ca fiind crime rasiste;
- să încurajeze victimele și martorii incidentelor rasiste să raporteze astfel de incidente.

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ

Există probleme semnificative în legislația actuală care trebuie înlăturate, dacă Moldova dorește să se conformeze obligațiilor sale internaționale pentru a preveni discriminarea: noua Lege cu privire la asigurarea egalității exclude discriminarea pe motive de orientare și identitate gender din majoritatea prevederilor sale; Articolele existente în Codul Penal care au ca fapte agravante factori precum rasismul sunt rareori folosite, și de asemenea nu protejează persoanele LGBTI, și multe crime pe motive de ură sunt examinate în baza Codului Contravențional, care nici nu dispune de factori agravanți.

LEGEA CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

În mai 2012, după câțiva ani de discuții publice zgomotoase, Parlamentul Republicii Moldova a reușit în sfârșit să adopte o nouă Lege cu privire la asigurarea egalității, care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2013. Introducerea legislației antidiscriminare a făcut parte din Planurile Naționale de Acțiuni consecutive cu privire la Drepturile Omului. În luna octombrie 2007 Ministerul Justiției din Moldova a creat un grup de lucru Antidiscriminare, și în iulie 2008 principalilor reprezentanți ai societății civile și funcționarilor le-a fost prezentat un proiect de lege. Primul și ulterioarele proiecte au fost de asemenea prezentate misiunii OSCE în Moldova pentru comentarii. La sfârșitul anului 2010 adoptarea legislației complexe antidiscriminare a devenit de asemenea parte din pachetul de reforme cerute în conformitate cu planul de liberalizare a vizelor pentru cetățenii Moldovei ce doresc să intre în UE. Un ultim proiect a fost prezentat parlamentului în luna februarie 2011, însă a fost retras din cauza contradicțiilor cu privire la includerea discriminării pe motive de orientare sexuală. Amnesty International este îngrijorată că în efortul său de a face ca legea cu privire la asigurarea egalității să fie acceptată de către parlament și societate, Ministerul Justiției a limitat protecția împotriva discriminării pe motive de orientare sexuală.

Articolul 1, alineatul 1 al Legii cu privire la Asigurarea egalității stabilește scopul legii:

“Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri religioase, sex, vârstă, dezabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar”.

Legea în mod exact interzice discriminarea pe baza acestor criterii la angajarea în câmpul muncii (articolul 7), accesul la bunuri și servicii disponibile publicului (articolul 8) și accesul la educație. Articolul 7 al legii menționate completează în mod explicit cu orientarea sexuală lista motivelor interzise de discriminare la angajarea în câmpul muncii.

Capitolul 3 al legii oferă un cadru instituțional pentru combaterea discriminării prin stabilirea unui Consiliu pentru Prevenirea și Combaterea Discriminării. Consiliul trebuie să fie alcătuit din cel puțin cinci membri, trei dintre care să fie juriști competenți, numiți de către parlament pentru o perioadă de cinci ani, ca urmare a unei proceduri deschise și transparente de recrutare. Consiliul va avea împuternicirea de a investiga și examina plângeri individuale și de a aplica sancțiuni în conformitate cu Codul Contravențional și va trimite

cazurile penale procuraturii. Guvernul Moldovei trebuie să înceapă procesul de recrutare a membrilor consiliului cât de curând posibil, dacă se vrea ca instituția să fie funcțională până la 1 ianuarie 2013.

MOTIVE EXCLUSE

Amnesty International este îngrijorată că legea nu oferă protecție corespunzătoare împotriva discriminării pe motive de orientare sexuală și identitate gender. Versiunea finală a legii nu mai include orientarea sexuală printre motivele interzise de discriminare în Articolul 1 introductiv, deși aceasta era inclusă în listă în versiunile precedente ale proiectului de lege. Legea nu a inclus niciodată identitatea sexuală ca motiv interzis. Guvernul a motivat acest lucru prin faptul că lista este una deschisă din cauză că include fraza “alte criterii similare”, însă datorită nivelului înalt de prejudecată cu privire la persoanele LGBTI în societatea moldovenească, orientarea sexuală și identitatea sexuală nu poate fi interpretată de către instanțe și procurori ca “similare” discriminării pe motive de religie sau dizabilitate sau orice alt criteriu prezent în listă. Mai mult, faptul că orientarea sexuală este menționată în mod explicit în Articolul 7 al legii (Interzicerea discriminării în câmpul muncii), însă nu și în Articolul nr. 1, înseamnă faptul că omiterea acesteia din Articolul 1 a fost intenționată, oferind posibilitatea ca legea să fie interpretată în sensul limitării protecției împotriva discriminării pe motive de orientare sexuală în sfera angajării în câmpul muncii.

În versiunea finală a legii Ministerul Justiției de asemenea a omis “starea de sănătate” din lista motivelor interzise și Amnesty International este îngrijorată că din cauza eșecului implementării prevederilor existente antidiscriminare ale legii cu privire la HIV/SIDA, persoanele HIV-pozitive pot fi private de protecție suplimentară.

Dacă legea nu va fi amendată sau interpretată, astfel încât să protejeze persoanele de discriminare pe motive de orientare sexuală în alte sfere decât angajarea în câmpul muncii, Moldova nu-și va respecta obligațiile în conformitate cu tratatele internaționale.

EXCEPȚII DE LA LEGE

Articolul 1, aliniatul 2 al legii menționează:

“Prevederile acestei legi nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca fiind amestec în treburile: a) familiei, care se întemeiază pe căsătoria liber consimțită dintre bărbat și femeie.”

Această definiție îngustă a familiei discriminează împotriva relațiilor între persoane de același sex, cupluri ce conviețuiesc, precum și împotriva altor feluri de relații. Refuzul recunoașterii civile egale a relațiilor între persoanele de același sex împiedică multe persoane să se bucure de o gamă largă de alte drepturi, precum dreptul la locuință și asigurare socială și stigmatizează aceste relații astfel încât poate să stimuleze discriminarea și alte abuzuri ale drepturilor omului împotriva persoanelor LGBTI. Curtea Europeană a Drepturilor Omului pledează pentru o abordare flexibilă a interpretării a ceea ce constituie o familie, care ia în considerare diversitatea aranjamentelor în familia modernă, precum și evoluția pozițiilor sociale și a medicinei.

LEGISLAȚIA CU PRIVIRE LA CRIME ÎN BAZĂ DE URĂ

Legislația curentă a Moldovei ce cuprinde crimele comise în bază de ură are neajunsuri și autoritățile Moldovei trebuie să facă amendamente la Codul Penal pentru a se asigura că persoanele sunt protejate eficient împotriva crimelor comise în bază de ură.

Articolul 176 din Codul Penal cu privire la Încălcarea Drepturilor Egalității Cetățenilor interzice “încălcarea drepturilor și a libertăților cetățenilor garantate de către Constituție și alte legi în bază de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de orice alt fel; origine națională sau socială; asociere la o minoritate națională; proprietate; naștere sau orice altă situație” atunci când sunt comise de către un funcționar și când rezultă în daune considerabile. Se oferă o sentință maximă de trei ani. Totuși, după cum se poate vedea din cazul lui John Onoje, care a încercat să intenteze un dosar unui funcționar public pentru insulte rasiale (vezi p. 6), acest articol poate cu greu fi folosit în practică. John Onoje a depus o plângere la Procuratura Generală dezvăluind comentariile rasiste făcute de către Vladimir Voronin în conformitate cu Articolul 176, însă plângerea a fost respinsă pe motive de “lipsă a probelor unei crime”.

În 2012, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a publicat comentariile la amendamentele Codului Penal din Moldova cu privire la crimele comise în bază de ură.¹³ Studiul OSCE relevă că nu este indicat clar care acțiuni sunt cuprinse de către Articolul 176 și câte de fapt pot fi crime comise în bază de ură.

Articolul 346, aliniatul 1 din Codul Penal interzice “acțiunile intenționate, îndemnurile publice, inclusiv prin intermediul mass-media, scrise sau electronice, îndreptate spre atățarea vrajbei sau dezbinării naționale, rasiale sau religioase, spre înjosirea onoarei și demnității naționale, precum și limitarea, directă sau indirectă, a drepturilor ori stabilirea de avantaje, directe sau indirecte, cetățenilor în funcție de apartenența lor națională, rasială sau religioasă”. Standardele internaționale permit limitarea libertății de exprimare în anumite circumstanțe, însă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a accentuat că astfel de legislație trebuie să ofere spațiu pentru informare sau idei ce “pedepsesc ciocnirile sau tulburările”. OSCE a recomandat ca Articolul 346 să indice mai clar ce forme de insulte sau comportament umilitor sunt cuprinse în sine pentru a se asigura că libertatea de exprimare să nu fie compromisă în mod nejustificat.

Articolul 77-1 (Circumstanțe Agravante) oferă o listă de factori ce urmează a fi luați în considerație la determinarea pedepsei pentru crime. Lista include “vrajba sau ura socială, națională, rasială sau religioasă”. Articolul 77-1 trebuie de asemenea să includă ura în baza de orientare sau identitate gender și dizabilitate.

În majoritatea cazurilor crimele comise în bază de ură sunt anchetate în baza crimelor generale precum în Articolul 287 din Codul Penal (“huliganism”), fără completarea cu Articolul 77-1 pentru a indica crima ca una comisă în bază de ură. În multe cazuri crimele motivate de ură împotriva unui anumit grup de persoane sunt calificate ca fiind contravenții și anchetate conform Codului Contravențional, situație în care nu există posibilitatea de a include factori agravanți. Decizia de a clasifica o crimă comisă în bază de ură ca un act criminal sau contravenție va depinde de gradul de seriozitate a leziunilor calculate prin numărul de zile în incapacitate de muncă.

ANCHETARE NEADECVATĂ A CRIMELOR COMISE ÎN BAZĂ DE URĂ

Johnbull Ugbo, un cetățean nigerian, rezident al Moldovei timp de mulți ani, a fost supus unui atac rasist la 3 septembrie 2011, în timp ce acesta ieșea dintr-o farmacie împreună cu fiul său. Patru oameni s-au apropiat de el în timp ce acesta intra în farmacie strigându-i: “Negrule, vino încoace. Ce faci în Moldova?”. Unul dintre bărbați ia ținut mâinile în timp ce al doilea îl trăgea de păr. Gardianul farmaciei a reușit să oblige bărbații să părăsească localul și Johnbull Ugbo a rămas în local și a telefonat la poliție. Poliția a sosit peste 25 de minute însă, în timp ce-l escortau pe Johnbull Ugbo spre mașina de poliție, bărbații l-au atacat în mașina de poliție, încercând să-l scoată din mașină prin ușile laterale. Bărbații îl trăgeau, doi din fiecare parte a mașinii, cauzându-i dureri considerabile. Polițiștii nu făceau nimic și în scurt timp bărbații au urcat într-o mașină și au plecat. La 10 octombrie unul dintre făptași a fost amendat cu 200 lei (13 Euro) pentru huliganism minor în conformitate cu Codul Contravențional. Totuși, Johnbull Ugbo nu a fost informat despre decizie, și nici nu a fost invitat să depună mărturie. La 5 decembrie avocatul său a cerut procurorului să anuleze decizia de a amenda făptașul, cerând o investigare repetată a cazului ca o crimă penală cu factori agravanți de rasism (Art. 287 (Huliganism) și Art.77 (crime bazate pe ură socială, națională sau religioasă)). Totuși, această cerere a fost respinsă și în timpul audierilor în instanță polițiștii și-au schimbat declarațiile, susținând că Johnbull Ugbo a fost agresorul în acest caz, și nu cei patru bărbați.

Cazul lui Johnbull Ugbo scoate în evidență eșecul poliției de a trata crimele rasiste cu seriozitate corespunzătoare. GenderDoc-M a documentat comportamentul homofob flagrant al ofițerilor de poliție (vezi p. 13).

În încercarea de a investiga discursurile care incită la ură împotriva persoanelor LGBTI, juriștii au folosit de asemenea Articolul 3, alineatul 5 din Legea cu privire la Libertatea de Exprimare, care prevede urmărirea discursurilor care incită la ură: “Garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau violență”. Legea definește incitarea la ură ca “orice chemare, propagandă, susținere sau justificare a urii rasiale, xenofobiei, antisemitismului sau a altor expresii bazate pe intoleranță și ură.” Ea oferă o definiție mai largă a motivației în comparație cu Articolul 176 din Codul Penal care nu cuprinde ura împotriva persoanelor LGBTI.

Amnesty International cheamă autoritățile Moldovei să-și alinieze legislația la standardele internaționale cu privire la libertățile de exprimare, asigurându-se că crimele comise în bază de ură sa poată fi urmărite în mod eficient.

DISCRIMINAREA ÎN MOLDOVA

Exemplele de discriminare în acest paragraf nu sunt intenționate să fie o descriere exhaustivă a tuturor formelor de discriminare în Moldova, însă au ca scop să ilustreze principalele neajunsuri legislative. Persoanele de etnie romă în Moldova, spre exemplu, se confruntă cu o multitudine de discriminări; ele se confruntă cu prejudecățile sociale și pot fi ținta colaboratorilor organelor de forță sau li se poate refuza diferite servicii din cauză că sunt de etnie romă, însă ei se pot confruntă cu diferite alte obstacole din cauză că fac parte din cei mai săraci oameni din cea mai săracă țară din Europa.¹⁴ Aceștia dispun de acces limitat la serviciile de sănătate; deseori nu se pot înregistra pentru polița de stat pentru asigurare de asistență medicală nu doar din cauza costului, ci și din cauza lipsei actelor necesare. Patruzeci și trei procente din copiii de etnie romă nu frecventează școlile, în comparație cu șase procente de copii de alte etnii decât cea romă.¹⁵

ORIENTAREA SEXUALĂ ȘI IDENTITATEA SEXUALĂ

“Din păcate ei știu că aceasta nu este o crimă, însă în fiecare bărbat homosexual există o frică de faptul că el face ceva amoral și ilegal. Din cauză că ei aud permanent la televizor că ei ar trebui omorâți sau înecați. Ei sunt gata să facă sau să plătească orice doar ca nimeni să nu afle.”

Aleksei Marchkov, Președintele GenderDoc-M.

Persoanele LGBTI se confruntă cu un stereotip negativ și tratament discriminatoriu din cauza ignoranței și a intoleranței printr membrii publicului larg și a funcționarilor. Discuția în parlament a proiectului legii Antidiscriminării, care inițial includea orientarea sexuală ca unul din motivele de discriminare, a cauzat opoziție enormă din partea unor deputați și a reprezentanților Bisericii Ortodoxe. În prezentarea sa Consiliului pentru Drepturile Omului pentru Revizuirea Universală Periodică (UPR) în martie 2012, Vice-ministrul justiției a admis că discuția proiectului legii a dezvăluit “anumite lucruri sensibile în societate”.¹⁶

“Includerea termenului “orientare sexuală” ca criteriu pentru protecția împotriva discriminării în lege vine în contradicție cu tradițiile seculare a societății ortodoxe, în conformitate cu care practica homosexuală este condamnată și considerată ca amorală.”

Vladimir Plakhotnyuk, Vicepreședintele parlamentului, Partidul Democrat.

Unii funcționari guvernamentali aleși, precum și membrii Bisericii Ortodoxe, au folosit în mod public un limbaj homofobic. Spre exemplu, Marian Lupu, Președintele Parlamentului Republicii Moldova, a făcut câteva declarații exprimând stereotipuri negative și agresive împotriva persoanelor LGBTI în timpul unei emisiuni televizate la 21 mai 2012. Amnesty International atrage atenția asupra faptului că funcționarii publici trebuie să se abțină de la declarații care ar stimula stereotipuri și discriminare împotriva persoanelor LGBTI.

În 2011, un Baptist declarat, Vitalie Marian, a plasat pe pagina sa web o listă neagră a funcționarilor publici care “susțin homosexualitatea”, afirmă că homosexualitatea este ceva normal, sau sunt ei însăși homosexuali. Lista include unul din reprezentanții parlamentului pentru drepturile omului, și conducători ai organizațiilor din cadrul societății civile, inclusiv Președintele Amnesty International Moldova. La 1 august 2011, o decizie de judecată i-a

interzis lui Vitalie Marian să distribuie astfel de declarații. El a contestat această interdicție însă apelul său a fost refuzat; el a ignorat interdicția și lista neagră continuă să fie plasată pe pagina sa web.

Amnesty International a documentat în mod repetat discriminarea persoanelor în exercitarea drepturilor lor la libertatea de adunare în Moldova. În mai 2008, Primăria municipiului Chișinău a interzis o demonstrație a organizației persoanelor LGBTI, *GenderDoc-M*, declarând că organizațiile religioase, elevii și locuitorii capitalei au reacționat negativ la demonstrația planificată. În aprilie 2012 Curtea de Apel Chișinău a confirmat o interdicție a unui marș pro-egalitate, organizat de către activiștii LGBTI, datorită “securității și a preocupării față de principiile morale publice”. Autoritățile primăriei Chișinău au cerut ca marșul să fie interzis ca răspuns la numeroasele petiții din partea unui număr de grupuri religioase și anti-LGBTI. O anti-demonstrație organizată de acele grupuri a avut loc în aceeași zi. La 12 iunie 2012, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea) a decis că interzicerea demonstrațiilor lesbienelor, homosexualilor, bisexualilor și a transsexualilor în mai 2005 a încălcat Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (ECHR) și a dispus ca Republica Moldova să plătească *GenderDoc-M* 11,000 Euro în timp de trei luni.

ATITUDINI DISCRIMINATORII DIN PARTEA COLABORATORILOR DE POLIȚIE

În conformitate cu un raport al *GenderDoc-M*, publicat în 2012, ofițerii de poliție deseori discriminează persoanele LGBTI, și mulți reprezentanți LGBTI menționează dificultatea cu care aceștia fac apel la justiție atunci când ei devin victimele crimelor, din cauză că poliția arată mai mult interes față de stilul lor de viață decât față de crima comisă. Andrei a fost jefuit în noiembrie 2010. El a depus o plângere la poliție, însă atunci când s-a prezentat în fața polițistului responsabil de cazul său, s-a pomenit interogată cu privire la viața sa privată, ofițerul de poliție făcând glume homofobice. În mai 2011, când a fost din nou jefuit, a fost iarăși ținta insultelor cu privire la orientarea sa sexuală și nu i s-a oferit nici o informație cu privire la jaf. Andrei a depus o plângere la Procuratura Generală în legătură cu tratamentul discriminatoriu, însă nu a primit niciun răspuns concret.¹⁷

Alexei Marchkov, Președintele *GenderDoc-M*, consideră că acceptul general al discriminării persoanelor LGBTI și stigmatizarea homosexualității, în combinație cu coruperea în rândul colaboratorilor de poliție, înseamnă că bărbații homosexuali sunt expuși la șantaj și jecmănire din partea poliției în puncte cunoscute ca adunare a homosexualilor. Chiar dacă homosexualitatea nu mai reprezintă o infracțiune, bărbaților homosexuali le este frică să-și declare orientarea, și nu cred că ei sunt protejați de către stat.

“În această țară, unde polițiștii sunt rău plătiți, aceasta este o catastrofă. Ei (persoanele LGBTI) devin victime ale crimelor, discriminării, șantajului și chiar ale omorului.”

Aleksei Marchkov, Președintele GenderDoc-M

ION

La 6 decembrie 2010 Ion a comis suicid, ca urmare a detenției sale de către poliție, după ce a fost ridicat dintr-un loc de întâlnire a homosexualilor în Chișinău. În nota sa de adio el a scris: “Mamă, iartă-mă. Sunt homosexual.”

Ion a fost reținut împreună cu un alt tânăr în toaletele unui parc din Chișinău. Slava, care desfășoară o activitate de prevenire a HIV/SIDA printre bărbații care întrețin relații sexuale cu bărbați (MSM), ca parte a

unui program condus de către *GenderDoc-M*, a fost prezent în parc în acea seară și a văzut doi polițiști, unul dintre care era înarmat, care au intrat în toalete și au ieșit însoțind doi tineri și i-a întrebat pe polițiști despre motivul reținerii celor doi bărbați. Polițiștii au condus bărbații spre mașina de poliție, spunând că ei vor fi duși la sectorul de poliție. Pe drum ei i-au insultat și i-au amenințat că-i vor demasca familiilor lor. Slava a comunicat că după verificarea actelor de identitate, polițiștii i-au eliberat. Ion s-a întors în casa mătușii sale unde a comis suicidul, spânzurându-se. *GenderDoc-M* a raportat incidentul poliției și a organizat o conferință de presă, însă poliția a negat ilegalitatea acțiunilor colaboratorilor de poliție și au susținut că ei acționau ca rezultat al unei plângeri ca urmare a unui incident, când un copil de 5 ani a intrat în toaletă de unul singur. Conform *GenderDoc-M*, acest caz face parte dintr-o schemă de amenințări și șantaj, la care sunt supuși bărbații homosexuali din partea colaboratorilor de poliție.

Poliția trebuie să joace un rol pozitiv în lupta împotriva discriminării, totuși în Moldova persoanele LGBTI sunt supuse tratamentului discriminatoriu și șantajului din partea colaboratorilor de poliție. Aceasta înseamnă că persoanele LGBTI se simt excluși din sistemul de protecție legislativă și foarte mult probabil vor raporta crime și alte tratamente discriminatorii, astfel prelungind ciclul abuzurilor.

DIZABILITATE

“Aceste persoane au fost ținute în case rezidențiale și internate, astfel ca oamenii să nu-i vadă niciodată; oamenii cred că toți trebuie să arate ca ei. Ei nu sunt obișnuiți cu oameni care sunt diferiți.”

Ludmila Malcoci, Keystone, Moldova

În conformitate cu PNUD, în Republica Moldova există 170,000 persoane cu dizabilități, care “deseori se confruntă cu discriminare, excludere socială, sărăcie, șomaj și acces limitat la servicii publice, fiind astfel lipsiți de oportunitatea exercitării drepturilor lor fundamentale.”¹⁸

Conform unui studiu sociologic, efectuat de către Fundația Soros-Moldova, 2/3 din respondenți au declarat că copiii cu dizabilități trebuie educați în școli speciale, 40% consideră că persoanele cu dizabilități sunt incapabile să lucreze, 39% consideră că persoanele cu dizabilități mentale sunt periculoase și trebuie izolate, și 28% consideră că persoanele cu dizabilități nu pot crea familii.¹⁹

Copiii cu dizabilități se confruntă cu multe tipuri de discriminare, însă lipsa educației este una dintre cele mai grave. UNICEF estimează că în Moldova există 15,321 de copii cu dizabilități mentale, însă în 2010-2011 doar 3,148 dintre acești copii au fost înscrși în lista școlarilor (în școli speciale sau altele) sau au primit educație de alt gen.²⁰ Aceasta înseamnă că 11,000 copii cu dizabilități nu primesc nici un fel de studii. Exista puține date statistice cu privire la nivelul de discriminare în societatea din Moldova și în conformitate cu un studiu UNICEF cu privire la copiii vulnerabili, excluși și discriminați din Moldova, există grupuri de copii “invizibili”, precum cei cu dizabilități și copii de etnie romă, care sunt în totalitate nedocumentați.

Legislația cere ca, în cazul când copilul nu poate frecventa școala din cauza obstacolelor fizice, un profesor trebuie să-i ofere aceste studii la domiciliu. Totuși, angajații ONG-urilor ce se ocupă cu copiii cu dizabilități susțin că acest lucru este deseori ignorat, în deosebi, în localitățile rurale. Oricum, numărul de ore de studii oferite sunt limitate, ceea ce înseamnă

că copiii au nevoie de mai mult timp pentru a încheia planul de învățământ și profesorii nu au cunoștințe cu privire la modalitățile de lucru cu copiii cu dizabilități.

REFUZUL ACORDĂRII EDUCAȚIEI

“Copiii trebuie să frecventeze școala. Acolo sunt prieteni. Este mult mai interesant”.

Cornel Baran are 19 ani și folosește un scaun cu roțile pentru a se deplasa. A început studiile când avea 9 ani, din cauza dizabilității sale și-a făcut studiile la domiciliu: “Am început să învăț când aveam 9 ani. Vroiam să merg la școală când eram mai mic, însă mamei i s-a spus că copiii precum eu nu pot merge la școală”.

Lui i se oferă 5 ore pe săptămână de studii la domiciliu, în timpul cărora profesorii îl vizitează acasă. El intenționează să meargă la universitate, însă mai are nevoie de doi ani de studii școlare pentru a susține examenele de absolvire a școlii din cauza numărului limitat de ore de studii care i se oferă. El a comunicat Amnesty International că ar prefera să frecventeze școala din cauză că acolo ar avea prieteni, însă principala problemă cu care se confruntă este “obstacolul arhitectural”. La intrarea în incinta școlii există 10 scări și sălile de studii sunt dispersate pe patru etaje. Aceasta ar necesita instalarea unui lift pentru a face școala accesibilă elevilor cu dizabilități similare de mobilitate, și școala i-a răspuns lui Cornel că nu sunt bani pentru a instala un lift.

Autoritățile din Moldova sunt obligate să respecte, să protejeze și să realizeze dreptul la educație fără discriminare, în conformitate cu un număr de tratate internaționale cu privire la drepturile omului, inclusiv Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (Convenția Europeană pentru Drepturile Omului), Convenția Internațională pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale (ICESCR) și Convenția cu privire la Drepturile Copilului. Conform acestor standarde, educația trebuie să fie accesibilă tuturor, inclusiv celor mai vulnerabile grupuri, în aspect legislativ și în realitate, fără discriminare.²¹ Comisia ONU pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, care oferă interpretări autoritare cu privire la obligațiile în conformitate cu Convenția ICESCR, a clarificat că educația primară trebuie să fie obligatorie și disponibilă tuturor și trebuie să fie accesibilă – fizic și economic – tuturor, fără discriminare.²² Mai mult, Articolul 9 al Convenției ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități cheamă statele participante să elimine obstacolele și barierele de acces la școli, locuințe, instituții medicale și alte facilități. Articolul 24 se referă la educație și cheamă statele participante să întreprindă toate cele necesare pentru a se asigura ca persoanele cu dizabilități să-și poată “dezvolta potențialul lor uman” fără discriminare.

În 2011 Comisia pentru Drepturile Economice, Culturale și Sociale și-a exprimat îngrijorarea că “copiii cu dizabilități deseori nu frecventează școlile sau clasele de studii generale, chiar și în cazurile când natura dizabilității lor nu ar împiedica participarea la procesul educațional obișnuit”, și a cerut țărilor participante să asigure implementarea educației inclusive a copiilor cu dizabilități.²³

STAREA SĂNĂTĂȚII – PERSOANE HIV POZITIVE

“Stigmatul și discriminarea sunt înrădăcinate în pre concepții și stereotipuri sociale care, la rândul lor, se bazează pe lipsa de informație, a ignoranței și a lipsei de experiență în interacțiunea cu astfel de persoane.”

Raportul IDOM cu privire la drepturile persoanelor cu HIV/ SIDA.²⁴

Conform datelor centrului național SIDA, în 2009 au fost înregistrate 5,290 cazuri de HIV/SIDA. În 2007 guvernul a adoptat o lege cu privire la Prevenirea HIV/SIDA, care cere guvernului să organizeze programe de instruire cu privire la prevenirea, garantarea dreptului la confidențialitate pentru persoanele ce trăiesc cu HIV/SIDA, și interzice discriminarea în diferite domenii, inclusiv în accesul la sănătate și în câmpul muncii pe baza statutului HIV/SIDA. În pofida acestor măsuri, persoanele HIV pozitive continuă să se confrunte cu stigmat și discriminare la locul de muncă, în societate, și în procesul de acces la servicii medicale.

REFUZUL ACORDĂRII TRATAMENTULUI MEDICAL

“Medicii mă discriminează sub pretextul că sunt precauți. Este inacceptabil ca oamenii care au depus jurământul lui Hippocrates să refuze să trateze pacienți care se află în situații anumite.” I.H., Chișinău.

I.H., o femeie cu statut HIV pozitiv, de 48 ani, suferă de deteriorare severă a articulației bazinului (osteonecroză). Ea suferă de dureri severe, poate merge doar folosind cârje, și nu a fost în stare să lucreze pe parcursul ultimelor 6 luni. În mai 2011, ea a fost inclusă pe lista de așteptare pentru o intervenție chirurgicală de bazin la Spitalul de Traumatologie și Ortopedie din Chișinău.

Totuși, la 21 noiembrie 2011, după efectuarea testelor premergătoare intervenției, medicii de la spital au refuzat să efectueze intervenția chirurgicală, susținând că aceasta ar fi prea riscantă pentru o persoană cu astfel de probleme de sănătate. Chestiunea a fost de asemenea discutată în cadrul Consiliului Medical al spitalului care a decis să nu efectueze intervenția. Directorul Adjunct al spitalului i-a spus doamnei că astfel de intervenții nu pot fi efectuate pacienților HIV pozitivi.

Femeia a cerut ajutorul unei Organizații Neguvernamentale, Institutului pentru Drepturile Omului (IDOM), care implementează un proiect cu privire la drepturile persoanelor ce trăiesc cu HIV, incluzând și un program strategic de litigiu. Juriștii ONG-ului au consultat alți specialiști din instituții medicale din Chișinău. Unii dintre aceștia au indicat că o intervenție de înlocuire a bazinului ar putea fi efectuată și nu ar exista nici un risc pentru pacient. Totuși, nici unul dintre acești specialiști nu au dorit să execute intervenția, și în mod public contrazic membrii influenți ai Consiliului Medical. În ianuarie 2012 reprezentantul PNUD pentru drepturile omului a scris Ministerului Sănătății un mesaj prin care a expus opinia că I.H. a fost discriminată din cauza statutului său HIV. IDOM a organizat de asemenea o conferință de presă pentru a face public acest caz. Ca urmare a acestor acțiuni, spitalul a căzut de acord să repete testele și la 22 februarie 2012 I.H. i s-a permis să fie operată, doar ca ulterior să i se spună că intervenția ar fi prea riscantă pentru sănătatea ei din cauză că are statutul de HIV pozitivă. În iulie IDOM a ajutat femeia să fie tratată într-un spital privat.

Articolul 12 din Convenția Internațională pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale recunoaște dreptul fiecăruia de a se bucura de cele mai înalte standarde posibile în ceea ce privește sănătatea fizică și mentală. Un număr de Convenții Internaționale pentru drepturile omului, precum Convenția cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor și Convenția cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială obligă statele să se asigure că oamenii au acces la sănătate fără discriminare. Intervenții chirurgicale de bazin sunt desfășurate cu regularitate la pacienți HIV pozitivi în întreaga lume și experții sunt de acord că astfel de intervenție nu rezultă în complicații post-operatorii dacă sistemul imun preoperator este sănătos.²⁵ Amnesty International este îngrijorată că I.H. i s-a refuzat tratamentul medical din cauza statutului său HIV, încălcându-se obligațiile Moldovei în prevenirea discriminării.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În conformitate cu standardele Europene și internaționale pentru drepturile omului, guvernul Moldovei trebuie să se străduie să creeze o societate în care diversitatea să fie privită nu ca un pericol, ci ca o sursă de bogăție pentru societate în întregime. Guvernul trebuie să întreprindă măsuri pentru a preveni utilizarea negativă a stereotipurilor în discursurile publice, să se străduie să ridice nivelul de conștientizare a discriminării și să dezvolte toleranța prin educare și informare publică. El trebuie să se asigure ca victimelor discriminării să li se ofere compensații corespunzătoare. Următoarele recomandări au ca scop să asiste Moldova să-și respecte obligațiile internaționale cu privire la drepturile omului pentru a elimina discriminarea, și a construi o societate bazată pe drepturi egale.

Reforma legislativă

- Amendament la noua Lege cu privire la asigurarea egalității după cum urmează:
  - includerea orientării sexuale, identității sexuale și a stării sănătății ca motive interzise pentru discriminare în Articolul 1;
- Amendament la Articolul 77-1 din Codul Penal (Circumstanțe Agravante) pentru a include crime motivate de ură în baza orientării sexuale, identității sexuale și a dizabilității.

Măsuri Generale

- Funcționarii de rang înalt trebuie să admită în mod public seriozitatea discriminării și necesitatea de a întreprinde măsuri comune pentru rezolva problemă;
- Datele statistice cu privire la incidentele de discriminare trebuie să fie centralizate și publicate în mod regulat, pentru a identifica modelele de încălcări și a stabili acțiuni corespunzătoare de remediere;
- Asigurarea că victimele discriminării să aibă acces la măsuri de reparare și se bucură de dreptul executoriu la reparare, inclusiv de compensare corectă și corespunzătoare.

Ministerul Afacerilor Interne

- Elaborarea instrucțiunilor clare și instruirea poliției în domeniul crimelor comise în bază de ură:
  - Instrucțiunile trebuie să reiasă din, și aliniat obligațiilor Republicii Moldova în conformitate cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului. (Vezi spre exemplu Ghidul din 12 puncte al Amnesty International pentru Bunele Practici în Antrenarea și Instruirea Funcționarilor Publici în domeniul Drepturilor Omului și Recomandarea Generală XIII a CERD cu privire la instruirea colaboratorilor organelor de forță).

Procuratura Generală

- Elaborarea instrucțiunilor clare și instruirea procurorilor în domeniul crimelor comise în bază de ură precum și în domeniul cazurilor de discriminare;
- Emiterea instrucțiunilor pentru procurori ca toate crimele care discriminează împotriva unor anumite grupuri să fie anchetate ca crime în bază de ură folosind Articolul 77-1 din Codul Penal.

Ministerul Justiției

- Începerea recrutării membrilor Consiliului pentru Asigurarea egalității cât de curând posibil
  - Membrii Consiliului trebuie să includă juriști, precum este prevăzut în lege, și pe lângă aceasta trebuie să includă reprezentanți ai societății civile cu cunoștințe demonstrate în domeniu, precum și reprezentanți ai acelor comunități care sunt cel mai des discriminate;

Ministerul Educației

- Conformarea cu recomandările Comisiei pentru Drepturile Economice, Culturale și Sociale pentru a asigura implementarea educației copiilor cu dizabilități, inclusiv:
  - disponibilitatea echipamentelor ajutătoare în clasele de studii.
  - accesibilitatea localurilor școlilor.

Ministerul Sănătății

- Asigurarea că Legea cu privire la Prevenirea și Controlul HIV/SIDA să fie implementată pe deplin și, în mod deosebit, ca Articolul 25, care prevede că fiecare persoană va avea acces egal la servicii medicale, indiferent de statutul HIV real sau presupus, să fie respectat;
- Instruirea obligatorie a personalului din domeniul sănătății cu privire la interzicerea discriminării în procesul oferirii serviciilor medicale.

NOTE

---

¹ Fundația Soros-Moldova, Percepții ale Populației din Republica Moldova cu privire la Discriminare: Studiu Sociologic, Ludmila Malcoci, Moldova 2011, (Perceptions of the Population of the Republic of Moldova on Discrimination: Sociological Study, Ludmila Malcoci, Moldova 2011)
http://www.soros.md/files/publications/documents/Studiu_sociologic_EN.pdf

² Conferința de presă din 15 septembrie 2011, "Cerințele și recomandările internaționale și antistatale ale experților din Uniunea Europeană și ONU", <http://www.privesc.eu/Arhiva/6368/Conferinta-de-presa-cu-tema-Cerinte-si-recomandari-antistatale-si-antinationale-ai-unor-experti-din-Uniunea-Europeana-si-ONU>

³ Musulmanilor li se interzicea venerarea liberă a islamului în Moldova pe parcursul anilor, și, în sfârșit, în martie 2011, după mai mult de o decadă de refuz de a fi înregistrați, Liga Islamică din Republica Moldova a fost înregistrată ca organizație religioasă, în ciuda opoziției din partea Bisericii Ortodoxe. Președintele Ligii Islamice, Salman Socirca, a comunicat o îmbunătățire radicală a situației Libertății de venerare pentru musulmani de când au fost înregistrați. În trecut ei erau amendați și permanent urmăriți în locurile lor de venerare.

⁴ Radio Europa Liberă, *Moldova: Lupta pentru proiectul legii Antidiscriminare din Moldova devine Agitată*, 20 iulie, 2012 (*Moldova: Battle Over Moldovan Antidiscrimination Bill Reaches Fevered Pitch*, July 20, 2012),
http://www.rferl.org/content/moldova_gay_antidiscrimination_law_opposition/24541486.html

⁵ Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței, Al treilea raport pentru Moldova, Strasbourg, 29 aprilie 2008, p.24.

⁶Comentariul General nr. 18 al Comisiei pentru Drepturile Omului (HRC), aliniatul 13.

⁷<http://www.legislationline.org/topics/country/14/topic/4v>. United Kingdom (Application No. 9214/80), judgment of 28 May 1985, para72.

⁸Amnesty International, Diferența: Un cadru pentru combaterea discriminării în Europa, justificare rezonabilă și obiectivă, pp18–19 (Dealing with difference: A framework to combat discrimination in Europe, reasonable and objective justification, pp18–19),
<http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR01/003/2009/en>

⁹ see *L. and V. v. Austria* și decizii ulterioare.

¹⁰ vezi spre exemplu, *Young v. Australia*, Comunicatul nr. 941/2000.

¹¹ *Nachova și alții v. Bulgaria*

¹² *Šečić v. Croația*.

¹³ OSCE/ODHIR: Opinie asupra proiectelor de amendamente la Codul Penal al Moldovei, asociate cu crimele în bază de ură, Opinie -nr.: HCRIM– MOL/156/2010 Varșava, 7 iunie 2010 (Opinion on Draft Amendments to the Moldovan Criminal Code related to Hate Crimes,

Opinion-Nr.: HCRIM– MOL/156/2010 Warsaw, 7 June 2010,
<http://www.legislationline.org/topics/country/14/topic/4>.

-
- ¹⁴ Un studiu PNUD din 2007 a descoperit că persoanele de etnie romă se confruntă cu un risc al sărăciei de două ori mai mare decât persoanele de alte etnii – 59% de persoane de etnie romă în sărăcie absolută și 50% în sărăcie extremă, în comparație cu mediul național de 24% și 19% respectiv. PNUD, *Roma in the Republic of Moldova*, 2007, p.127
- ¹⁵ UNICEF, *The Situation of Roma Children in Moldova*, 2010: 23. Date pentru 2005-2006.
- ¹⁶ Proiect de raport al Grupului de lucru asupra Revizuirii Universale Periodice, Republica Moldova, Consiliul pentru Drepturile Omului a douăsprezecea sesiune, Geneva 3-13 octombrie, 2011,
- ¹⁷ GenderDoc-M, Raportul 2011 cu privire la Starea Drepturilor Omului a persoanelor LGBT în Republica Moldova, http://ilga-europe.org/home/guide/country_by_country/moldova/report_on_state_of_human_rights_of_lgbt_people_in_the_republic_of_moldova_2011
- ¹⁸ *Perceptions of the population of the Republic of Moldova on Discrimination: Sociological Study*, Soros Foundation Moldova, January 2011.
- ¹⁹ *Situation analysis of Vulnerable, Excluded and Discriminated Children in Moldova*, UNICEF Moldova, November 2011, p.74 http://www.unicef.org/moldova/Raport_ENG.pdf.
- ²⁰ *Situation analysis of Vulnerable, Excluded and Discriminated Children in Moldova*, UNICEF Moldova, November 2011, p.74 http://www.unicef.org/moldova/Raport_ENG.pdf.
- ²¹ Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment No. 13, The Right to Education, E/C.12/1999/10, para. 6(b).
- ²² Comisia pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Comentariul General nr. 13, alineatul 6.
- ²³ Comisia pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Observațiile Finale cu privire la considerarea raportului prezentat de către Moldova, Geneva, 2-20 mai 2011, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/441/27/PDF/G1144127.pdf?OpenElement>
- ²⁴ *Isolation or Social Integration? Moldova: Respect for the rights of people living with HIV/AIDS, IDOM, PQS, Moldova 2011* (in Russian).
- ²⁵ Vezi spre exemplu: Jeong Joon Yoo, et al. Operations about Hip in Human Immunodeficiency Virus-Positive Patients. *Clinics in Orthopedic Surgery*, 2010 March; 2(1): 22–27. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2824091/>

SPRE EGALITATE

DISCRIMINAREA ÎN MOLDOVA

În Republica Moldova nivelul ridicat de prejudecăți și stereotipuri negative îndreptate împotriva minorităților etnice și religioase, a lesbienele, homosexualilor, bisexualilor, transsexualilor și persoanelor intersex (LGBTI), împotriva persoanelor cu dizabilități precum și a altor persoane, creează un mediu în care violența și abuzul împotriva acestor grupuri de persoane sunt comise fără a fi pedepsite.

În acest briefing Amnesty International arată că multe persoane sunt împiedicate să-și revendice drepturile de bază sau sunt private de posibilitatea de a corecta încălcările drepturilor omului. Acest briefing își exprimă îngrijorarea față de cadrul legal actual, inclusiv Legea cu privire la asigurarea egalității, care urmează a fi modificată în cazul în care Republica Moldova își dorește să respecte obligațiile sale internaționale întru prevenirea discriminării.

Amnesty International face un șir de recomandări care ar putea să ajute Moldovei să-și onoreze responsabilitățile sale din domeniul drepturilor omului ce țin de eliminarea discriminării și construirea unei societăți mai egale. Recomandările respective se referă la modificarea Legii cu privire la asigurarea egalității care trebuie să includă orientarea sexuală, identitatea gender și starea sănătății în lista categoriilor interzise pentru discriminare, precum și elaborarea instrucțiunilor clare și instruirea polițiștilor și a procurorilor în domeniul crimelor comise în bază de ură.

amnesty.org

Index: EUR 59/006/2012
Septembrie 2012

